

1922 ૐ Reg No. 56

સનાતન ધર્મનું રહસ્ય.

187 છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

ભટ્ટ મગનલાલ મંછારામ.

સુ. ગુપ્તેશ્વર જી. સુરત.

સંશોધક.

શ્રી શ. ધ્ર. શુ. ડી. હરિપ્રસાદ બાળમુકુન્દ ભટ્ટ.

હે. ભવાનીદેવ વડ—સુરત.

(ચિત્તધન ચરિત્ર યા મુખોધ ગુચ્છના કર્તા.)

સુરત ચક્રાના પુસ્તક પર આવેલા “શંકર” પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકળેલા.

જગજગજ કલ્યાણાર્થે

સર સુદ ૧ ને પુષ્યવારે અંકેશ્વર હરિત તળાવ ઉપર

સત્કુંડયુક્ત ગાયત્રી મુદ્રણપદ પૂરપોષિત થાગ

(મહાસત્ર.)

માટે પારમચિકિત્સા તરિકે

પ્રતિ ૨૦૦૦.

કીંત ૦-૨-૦

૮૭૨૩

૯૨૩
૫૨૪૨

નિવેદન.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોલેજીયલ લાઈબ્રેરી

પ્રિય આત્મિય બંધુ:—

દુર્જનતાનું દુઃખ દુર કરવા અન્ય સાધન કર્યા કરતાં શ્રદ્ધા, સંપન્ન અને સ્નેહની વૃદ્ધિ કરી સનાતન વેદ ધર્મના રહસ્યને સમજી તે પ્રમાણે ચાલવું એ શ્રેષ્ઠ છે. દુર્જનતાનું દુઃખ દુર કરવાની કુંઝી પોતાની ચિત્તશક્તિમાં છે, બોલી બક્યા કરતાં શ્રેષ્ઠજનોના પગથે ચાલવું. વાણી મન અંતરનો સત્ય એક અનુભવ કરી હૃદયમાં તેજ વાનમાં વાણીનું તેજ વર્તણૂકમાં મુદ્રા કાર્ય કરવું તેજ શ્રેષ્ઠ છે, બધા પીરસવા રહેતો જમનાર કાણ પ્રેમથી પીરસનાર આગળ જૂખ લાગવા બાવથી જમવું એજ ઉત્તમ છે.

હ આ સનાતન ધર્મના રહસ્યને વાંચી સત્કર્મપૂર્વક આત્મોન્નતિ દેશોન્નતિ કરી કૃતાર્થ થશોજી. એવી આશા છે. લી. આપનો.

અર્પણ પત્રિકા,

પરમ દયાળુ સત્ય સ્વરૂપ સમ્મિદાનંદ સદ્ગુરુ શ્રી શુકદેવજી મહારાજની આજ્ઞાપૂર્વક પ્રસાદિરૂપ આપેલી આ વાણી સનાતન ધર્મના રહસ્યરૂપ વિલાસને તેજોશ્રીના પવિત્ર મુમલ અરજી કમળમાં અર્પી કૃતાર્થ થવા ઇચ્છા રાખું છું. લી. આપનો.

સદાનો સેવક હરિના હંડવત પ્રજ્ઞામ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૭૨૩

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સનાતન ધર્મ ૨૨૨૫

વિષય ૫૨:૫૨

શ્રી (હરિ ઝં)

॥ શ્રી શુકદેવો વિજયતે ॥

(વિજય ધૈય)

વિજયચંદ્ર—શ્રી. ભાષણુદ્ધિન ! આજ મારા હસ્ત કમળમાં
એક એ પત્રિકા આવી છે, જેથી લારંવાર વાંચી અને વિચાર કરતાં
મારું હૃદય પ્રેમથી ઉભરાઇ જાય છે અને મારું અંતઃકરણ કપુલાત
આપી કહે છે કે, આ પત્રિકામાં આપેલી સુચના પ્રમાણે જો શ્રીન-
સ્માર્ત સનાતનવેદધર્મ પ્રચારક પ્રયોગ બ્રહ્મચન્દુઓ નિષ્કામ વૃત્તિથી
સ્વકારે તો અવશ્ય સ્વલ્પ કાળમાં ભારત ભૂમિને ઉદ્ધાર થાય અને
સધળી વિપત્તિથી સ્વલ્પ ટળી જાય પણ આધુનિક સમયમાં કાળ
જળના ચોરો પંચવિષયાદિક સૃષ્ટિના અપવિત્ર પદાર્થોમાં મનુષ્ય
માત્રને મોઢે અધ જનાવ્યા છે અધમ સ્નેહે સપડાવ્યા છે. અધમ પ્રેમે
પહાડયા છે. લોભે બલગાવ્યા છે અહંકારે અભડાવ્યા છે. વ્યક્તને
ઉવટલાવ્યા છે. તૃષ્ણાએ તરકડાવ્યા છે. આજ્ઞાએ અહળાયા છે. એટલે
હઠી હંચા મધુ એજ દુર્લભ છે. છતાં ઇશ્વર કૃપાએ જેનાં હૃદય
પવિત્ર, નીતિમય, મહા, શાંતિ, બ્રહ્મચર્યવ્રતથી વિભૂષિત, મનુષ્ય
કૃતબ્ધ સત્ય પરાયણ છે, તેજ સ્વધર્મયુક્ત દેશસેવા અને જન
કલ્યાણ કરવા મુસ્તક ઉઠાવી રહ્યા છે. પ્રિય પુત્ર આ પવિત્રપત્રિકાનો
હેતુ સત્ય સહાયક શ્રીહરિ પાર પાડો એમ ઇચ્છું છું. અને તન
મન ધનથી તે મહાન કાર્યમાં ભાગ લેવા તત્પર થાઉં છું :

બુદ્ધિધન—પીતાશ્ર એવી તે પત્રિકા શું છે ? જેમાં દેશસેવા
જન કલ્યાણ અને સ્વધર્મ વિજેતની પ્રાપ્તિ થાય, પીઠાતા જનની
પીઠા દુર થઈ નિર્દોષ આનંદ ભોગવે !

વિનયશંકર—ભાઈ જો. વેદશાસ્ત્ર સંમત મહાસત્ર ની પત્રિકા
વાંચીજો.

પત્રિકા નંબર ૧ (૪૪) સત્યપરં ધીમહિ.

શ્રીમન્ મહાગણાધિપતયેનમ !

શ્રી હરિ ૐ

સર્વ છોડી પરલોકમાં જતી વેળાએ સહાય કરનાર સન્નતન
ધર્મના સંરક્ષણ માટે જસ વાંચો તો ખરા.

શતકુંડયુક્ત ગાયત્રિ પુરુષર્ણાત્મક મહાપુરુષોત્તમયાગ.
શ્રદ્ધા ભક્તિ સમન્વિત સજ્જન સદ્ગુહસ્થો—

બાળકાલ અતેક પ્રકારના દુઃખોથી અત્યંત પીડાયલા બિચારા
જીવોના મનમાં આવે કે, આવા બચંકર સમયમાં વળી મહાયાગનો
શો ઉપદ્રવ ? આવી શંકા સ્વભાવિક ઉદ્ભવેજ, પણ આત્મ બંધુઓ!
આવાં અધર્મનાં ફળરૂપ મહાસંકટો આપણા ઉપર કોણ પામેલી
વિધાત્રાએજ નાંખેલાં છે, નહિ તો ચારે તરફથી આવાં બચંકર
સંકટો આવે નહિ. એ દુઃખ દાવાનળથી છૂટવા માટે ફક્ત સનાતન
ધર્મ સહિત હરિકીર્તનજ મુખ્ય ઉપાય છે. કહ્યું છે કે—

વિધૌ વિષ્યતિ સક્તોધે ધર્મ વર્મ શરીરિણામ

યથા શસ્ત્ર પ્રહારાણાં કવચં ભવતિ વારણં

एवै देवीपद्मातामां शांतिर्भवति वारणं

કોણ પામેલાં વિધાત્રા વિધે ત્યારે જીવનું રક્ષણ કરનાર ધર્મજ
છ. જેમ સરોવરના પ્રહારનું રક્ષણ કવચથી થાય છે તેમ દેવિ દુઃખ
રૂપ પ્રહારનું રક્ષણ શાંતિ પદ્મિકામૌલ્યાજ થાય છે. પણ કોણ દુઃખ

હાય દુઃખ પોકાર કરવાથી દુઃખ મટતું નથી, પાપનું ફળ દુઃખ છે અને ધર્મનું ફળ સુખ છે. હવે સનાતન ધર્મનાં મુખ્ય તત્ત્વો વ્યાકલ્પ, ગાયત્રિ, શ્રીમદ્ભાગવત, અગ્નિ અને હરિદીર્ઘન છે એવો નિશ્ચય કરી આ એકસો કુંડ ચુક્ત ગાયત્રિપુરશ્વર્ણાત્મક પુરષોત્તમયાગનો પ્રારંભ અંકલેશ્વરમાં અસ્થિત તળાવ ઉપર સંવત ૧૯૭૮ના માર્ગશીર્ષ સુદી ૧ને બુધવારે, અને પૂર્ણાહુતિ માર્ગશીર્ષ સુદ બે મંગળવારે થશે તેમાં તન મન ધન અને આત્મરૂપી અને તેટલો ઉત્સાહ રાખી સેવા કરશો. અધા ભક્તિસંહિત સહકુટુંબ દર્શન કરી કૃતાર્થ થશો. સારાં વાક્યોથી શ્રદ્ધા ભક્તિ વધારવી એ સજ્જનોનું કર્તવ્ય છે.

મુ. અંકલેશ્વર.

લી.

શ્રીશુકદેવમંદિર.

શુકદેવવિપ્ર સેવામંડળ.

સનાતન ધર્માનુયાયી

વિનયશંકર—કેમ વત્સ, વિચારમાં ગરક થયો છું? વડનાકૃતિ વિચિત્ર જણાય છે.

બુદ્ધિધન—પૂજ્ય વડિલ પિતાશ્રી. આજકાલ કેટલી મોંઘવારી, કેવો ભયંકર સમય. મિચારા ગરીબો તો બૂખેજ મરે છે. તેમાં આ એક સ્વતંત્ર ચુક્ત ગાયત્રિ પુરશ્વર્ણાત્મક મહાપુરષોત્તમયાગ આ શુદ્ધિમંત્ર મિચારા વાકોના જીવ ઉપર ઉઠ્યો તરંગ ને ચડ્યો રંગ લેકોને કુલવા, લાડુ ખાવા, આમર કાઢવા ને દક્ષણાઓ લેવા યાગને ફાગ એનાં કરતાં પૈસા હોય તો બીજાં ધર્મો કૃત્ય કરવાનાં છે. યસ સંપ્તિમાં જન્મ ધરી ખાવું, પીવું, પેહેરવું, ઝોઠવું, ફનિયર વશાવવાં, દાંડીતા કરાવવા, બચ્ચાં બેરીઓને ખૂદ રાખવાં અને વધુ પૈસા હેમ્મ તે ખાગ, ખંમેલા, બગીચો, મોટરો વજાવવી, મનુષ્ય જન્મે ને

મોક્ષોપાધ્યક્ષીશ્રમેન દ્યુત્યનો નમુનો બનાવવો, ઈશ્વરીય જાણી મોટા હોદ્દા, ચાંદ, છલકાળ મેળવવા, સાહેબ લોકમાં રહી સાહેબ બનવું તેથી આખરે સરસાઈ મળે અને પ્રજા સુધારી સંસાર સુધારાય, એટલે આનંદ, આનંદ, આનંદ. બાપુ આવા ધર્તિંગને હું તો પિકાઈ છું ! આનો પડયું ખાનારા બ્રાહ્મણોની જવાઈ છે. જલશો છે. છટ નો-સન !

વિનયશ્ચકર—પ્રિયપુત્ર આતે તું શું બોલે છે ! તું કોણ છે ! અરે તું શુદ્ધ સત્વમય બ્રાહ્મણ બાળક થઈ બ્રાહ્મણ, માયત્રિ યજ્ઞ વિગેરે સનાતન ધર્મના અંગોની નિંદા કરે છે, તિરસ્કાર કરે છે, તારી બુદ્ધિ આવી વિપરીત કેમ થઈ ગઈ ? હા અવશ્ય થાય, થાય તેમાં તારા આત્માનો દોષ નથી. તારા માખણ જેવા મગજમાં પાશ્ચાત્ય વિદ્યાનો ધૂમાડો બરાઈ ગયો છે. તેથી તું તારા સત્ય સ્વ-રૂપનું જ્ઞાન જૂતી જઈ આમ બોલે છે. તને મહાપાપી મોઢે મરડ્યો છે, વિષયાદિષ્ટ પદાર્થોમાં તારું ચિત્ત ચળવળાટ કરી રહ્યું છે, તેથી તારા અંતરાત્માથી વિમુખપણાની વાણીના ઉદ્ગાર ઉઠ્યા છે. બાઈ વિપત્તી અને આપત્તિના સમયમાં શું કરવું ? દેહની દુર્ગતિના સમ-યમાં દેશ રક્ષણ કેમ કરવું ? શારીરિક, માનસિક, આત્મિકબળ કેમ વધારવું ? અને સ્વધર્મ શી વસ્તુ છે ? તે સમજવું ધણું જ કઠીણ છે, ને તારા જેવા ઉદ્ધતના હૃદયમાં સંસ્કાર ફેરવ્યા શિવાય તો ઉતરે જ કેમ ! શાંત થઈ જ. જરા વિચાર. સમજ.

બુદ્ધિધન—પૂજ્યશ્રી ક્ષમા કરો, હું આપનો બાળક છું. આજી આધિન છું, અને ધર્મ ઉપર આપની કૃપાથી નેજા છે, પણ મારાથી કોઈ જ શિક્ષણના યોગે સ્વધર્મ બ્રહ્મવિદ્યા અને સ્વજન સેવાનો સના-

તન ધર્મ તથા સ્વર્ગ કરવાનો અભ્યાસ પૂરતો કરી શકાયો નથી. તેથી અધીત બોલાયું હોય તો માફ કરશો ! પણ દુકાળમાં અધિક માસ જોયો આ કાર્યક્રમ મને તો લાગે છે. અગ્નીમાં બાળી મુઠવું, તૃપ્ત થયેલાને જમાડવું, એ કાર્ય ધર્મયુક્ત છે ? યજ્ઞ ફરના આ સમય છે ? દેશના બોડોની સ્થિતિ જોઈ છે ? રાજ્ય પ્રજા વચ્ચે અશાંતિ તેમાં શાંતિમય ધર્મ કર્મ કેમ કરી બની શકે ! અને આવા સમયમાં આવાં કાર્ય કરવાથી શું ફળ થાય ? શ્રદ્ધા કેમ લેખજે ? તે દુઃકમાં મને મથાર્ય કહો ! સમજાવો જે ખરું રહસ્ય હોય તે જણાવો આપની પવિત્રાણી સાંભળી યોગ્ય હશે તો તે દુઃ અવસ્થા સ્વિકારીશ.

વિનયશ્રંકર—ચીરંજીવ, તારી નમ્રતા જોઈ મને કાંઈક તને કહેવાનું મન થાય છે. પણ તારે એક ચિંતરડે કરીને આવજી કરવું જોઈશે, તેમાં શ્રદ્ધા પ્રીતિ રાખજે.

બુદ્ધિધન—આપ શ્રીના વચન ઉપર મને વિશ્વાસ છે. સત્ય હોય તે સુખેથી કહો.

વિનયશ્રંકર—ત્યારે જો સાંભળ, હું તને સનાતન ધર્મનું રહસ્ય કહું છું,

“ પિતાજી વિચરે કરવા લાગ્યા અને મનમાં કહેવા લાગ્યા કે અહાહાહા—” ક્યાં બ્રહ્મવિદ્યા અને આ પાશ્વત્ય પવનનાસપાટાની વિચિત્ર હુસણી, નિર્દોષ બાળકના કુષળા મગજમાં ખૂબ પેશી ગઈ—જવા રાત્રિ પ્રસંગેન કાષ્ટવંટા વિટંબના ॥ એક માથને એકજ રાત્રિ મધેડાની સોબત થઈ એટલામાં લાકડાના ડણાનું દુઃખ વેઠવું પડ્યું અરેરે તેમ આ મારા બાળકને પણ ધર્માધર્મનું જ્ઞાન જાતું રહ્યું અને દુઃખમય જન્મ મરણના ફેરામાં પડવાના વિચારો જે અધનરૂપ તે

સંગતા રંગરૂપે પ્રગટયા, શીકર નહિ હજી તેનું મગજ
સાઈ છે હું પદ્મતિપુર:સર યોગ્ય રીતે સમજાવીશ તો જરૂર
સમજશે. એમ વિચાર કરી મંગળાચરણ કીધું.

નત્વા ભગવતેઽજાય લોકાનાં ધર્મ હેતવે ॥

વશ્યે સનાતનં ધર્મં નારાયણ મુરવાહુતમ્ ॥મા. સ. અ. ૧૧

લોકોના ધર્મને માટે અજન્મા છતાં જન્મ ધારણ કરતા એવા
ભગવાનને નમસ્કાર કરી સાક્ષાત્ નારાયણના શ્રીમુખથી સાંભળેલો
સનાતન ધર્મ હું કહું છું.

હે પુત્ર: સનાતન એટલે આદી અનાદીથી ચાલી આવેલો
એવો જે લોકોને ફરજરૂપ એટલે અવશ્ય પાળવા યોગ્ય કાયદો
તે સનાતન ધર્મ કહેવાય. એ સનાતન ધર્મ વેદમાં કહેલો છે.
અને તેજ મનુ સ્મૃતિ આદીનાં વર્ણન કીધેલો છે. એ વિનાનો
કપોલ પ્રલિપ્ત તે અધર્મ કહેવાય. અધર્મની પાંચ શાખાઓ છે.
તે નિચે પ્રમાણે.

વિધર્મ:પરધર્મઃચ આભાસ ઉપમા છલ:

અધર્મ શાસ્ત્રા પંચેમા ધર્મજ્ઞો ડધર્મવત્તજેત્ .

[વિધર્મ, પરધર્મ, આભાસ, ઉપમા, છળ આ પાંચ અધર્મની
શાખાઓ છે. તેનો ધર્મવેત્તા પુ:પોએ અધર્મની પ્રેરે ત્યાગ કરવો.

૧ વિધર્મ એટલે જે ક્રિયાને ધર્મ સમજીને આચરતાં સ્વધર્મ
માં બાધ આવતો હોય તેને વિધર્મ જાણવો.

૨ પરધર્મ જે અન્યને ઉપદેશ કરાયેલો હોય તે ખીજાને
હોય તેને પરધર્મ જાણવો.

૩ આભાસ, જે ધર્મ પુ:પોએ પોતાની ઇચ્છાથી લેલો કર્યો
હોય તે આશ્રમથી જુદોજ હોય તેને આભાસ જાણવો.

૪ ઉપમા, જે પાખંડ ધર્મ હોય તેને ઉપમા નાખવો.

૫ છદ્મ, જે ધર્મ ઢોંગી હોય અથવા તો ધર્મ શાસ્ત્રના વચ-
નોનો જુદોજ અર્થ કરીને જેમાં ધર્મને માન્ય કરેલો હોય તેને
છળ નાખવો.

આ સર્વે મીથ્યા ધર્મ છે અને તે દુઃખકારક છે. ધર્મશાસ્ત્રોએ
સ્વાભાવિક રીતે જે ધર્મ પ્રદેશો છે તે ધર્મ ક્રાંતિ શાંતિ આપતો નથી !
સર્વને શાંતિ આપે છે. સનાતન ધર્મનું મૂળ ભગવાન છે. અને એ
સનાતન ધર્મ સામાન્ય, અને વિશેષ એ પ્રકારનો છે. સામાન્ય
ઐત્હે ચારવર્ણ તથા આશ્રમને પાળતા થોડ્ય તે, અને વિશેષ
તે પોતાનાજ વર્ણાશ્રમ માટે રહ્યો હોય તે. સામાન્ય ધર્મનાં ત્રીસ
અંગ છે તે કહું છું તે સાંભળ.

સત્યં દયા તપઃ શૌચં તિતિશ્લેષા શમોદમઃ

અહિંસા બ્રહ્મચર્યં ચ ત્યાગઃસ્વાધ્યાય માર્જનમ્ ॥૧॥

સંતોષઃ સમદ્રક્ સેવા ગ્રામ્યે હો પરમઃ શનેઃ

નૃણાં વિપર્યં યદ્દક્ષા મૌનમાત્મ વિમર્શનમ્ ॥૨॥

અજ્ઞાધાદં સંવિભાગો ભૂતં મ્યશ્ચ યથાર્હતઃ

તેષ્વાત્મદેવતા બુદ્ધિઃસુતરાં નૃપુ પાંડવ ॥૩॥

શ્રવણં કીર્તનં ચાસ્ય સ્મરણં મહતાંગતેઃ

સેવેજ્યાવનતિદાસ્ય સચ્ચમાત્મ સમર્પણમ્ ॥૪॥

સત્ય, દયા, તપ, પાવત્રતા, સદન શીલતા, યોગ્યાયોગ્ય વિચાર,
જનનો નિઃશ્વ, ઇદ્રીયોનો નિઃશ્વ, અહિંસા, બ્રહ્મચર્ય, સંતોષ,
મહત્માઓની સેવા, સંસારીક ઇચ્છાઓનો ત્યાગ, અજ્ઞાની સ્ત્રી
પુરુષોની નિષ્કુળ ક્રિયાનો ત્યાગ, મૌન આદ્ય અનામનો વિચાર,

અનાદીનો વિભાગ. (અધીકારીઓને આપવું તે.) દરેક પ્રાણી માત્રમાં આત્મ બુદ્ધી તથા ઇશ્વર બુદ્ધી, પરમેશ્વરની નવધા ભક્તિ જેવી કે શ્રવણ, કીર્તન સ્મરણ, પાદ સેવન, અર્ચન, વંદન, દાસ્ય, સખ્યાને આત્મ સમર્પણ.

આ ત્રીજા લક્ષણવાળો સર્વ મનુષ્યોનો સામાન્ય ધર્મ કહ્યો છે જે વડે પરમેશ્વર પ્રસન્ન થાય છે, હવે વર્ણાશ્રમનો વિશેષ ધર્મ કહ્યું છે તે સાંભળ—

બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય ને શુદ્ર ચાર વર્ણ છે. તેમાં બ્રાહ્મણનો મુખ્ય ધર્મ યજ્ઞ કરવો, કરાવવો, ભજવું, ભજાવવું. દાન આપવું ને લેવું ક્ષત્રીયોએ બ્રાહ્મણ વિના ખીજાઓ પાસેથી કર, દંડ, જકાત લેવી. અર્થાત્ રાજ્ય કરી પ્રજાનું રક્ષણ કરવું. વૈશ્યોએ ખેતીવાડી, વ્યાપાર, વ્યાજ વટંતર વિગેરે કરવું. શુદ્ધોએ નોકરી ચાકરી કરી જીવિકા ચલાવવી અને સેવા ધર્મ ધારણ કરવો.

નિયંત્રી નોકરી કરવી તે કુતરાં વૃત્તિ કહેવાય છે. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્યોએ નિયંત્રી નોકરીથી આજીવિકા ચલાવવી નહિ. દારણ કે બ્રાહ્મણ સર્વ વેદમય છે અને રાજ્ય સર્વ દેવમય છે. હવે ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શુદ્રના લક્ષણો કહ્યું છે. મનનો નિયંત્ર, ઇન્દ્રિયનો નિયંત્ર, તપશ્ચર્યા, પવિત્રતા, સંતોષ, ક્ષમા, સરજતા, શાન, દયા તથા ભગવાન વિષે તત્પરતા એ બ્રાહ્મણના લક્ષણ છે. શુદ્ધમાં કૃતસાહ, વિર્ય, ધૈર્ય, તેજ, દાન, મનનો નિયંત્ર, ક્ષમા, બ્રાહ્મણનો સત્કાર, પ્રસન્ન થવું, તથા સર્વનું રક્ષણ કરવું તે ક્ષત્રિયના લક્ષણ છે. દેવ, ગુરુ, ઇશ્વરની ભક્તિ કરવી. ધર્મ, અર્થ કામની પદ્ધતિ કરવી. આસ્તિકતા રાખવી, નિમ્ન હયોગ કરવો, નિમ્નશ્રમણ સામનું, જે

વૈશ્યના લક્ષણો છે. પોતાથી ઉત્તમ વર્ણને પ્રજ્ઞામ કરવા, પવિત્રતા રાખવી, નિષ્કપટપણાથી સ્વામીની સેવા કરવી, મંત્ર ભણવા વિના વૈશ્વદેવાદિક પંચ મહા યજ્ઞ કરવા, ચોરી ન કરવી, સત્ય બોલવું ગાય બ્રાહ્મણની રક્ષા કરવી, એ શૂદ્રનાં લક્ષણ છે.

પતિની સેવા, પતિને અનુકૂલ રહેવું, પતિના સગા સંબંધી ને અનુસરવું, અને પતિએ કહેલા નિયમો પાળવા, એ પતિવ્રતા સ્ત્રીઓનો ધર્મ છે.

સ્ત્રીઓએ નિત્ય નાહી ધોઈને સણગારેલા રહેવું, એટલે કપાળમાં ચાંદ્રો કરવો, તથા આભૂષણો પહેરવાં, ધરનાં સરસામાન ઢોડી ઝપટીને સાફ રાખવો, ધરમાં વાશીડું વાળવું, લીંપવું, મંડલો કરવાં, (સાથીયા પુરવા) પતિવ્રતા સ્ત્રીએ નાની મોટી કામનાઓથી, વિનયથી, જીતેન્દ્રીયપણાથી, સાચા મધુર વાક્યોથી અને પ્રીતિથી સમયે સમયે પતિની સેવા કરવી, પોતાને જે કાંઈ વસ્તુ મળે તેટલા ઉપર સંતોષ રાખવો, અને મળેલા પદાર્થો માટે અત્યંત તુળણા રાખવી નહિ. ધરના કામકાજમાં નિપુણ રહેવું, ધર્મનું જ્ઞાન સંપાદન કરવું, જે વચન બોલવું તે સત્ય તથા પ્રિય બોલવું, ગાફલ રહેવું નહિ, પવિત્ર રહેવું, સ્નેહાલુ રહેવું, અને પતીત થયેલો ન હોય તેવા પતિની સેવા કરવી, લક્ષ્મીજી જે પ્રમાણે ભગવાનની સેવા કરે છે, તેમજ જે સ્ત્રી પતિપરાયણ થઈ પતિને ભગવાન રૂપ માનીને તેની સેવા કરે છે તે સ્ત્રી લક્ષ્મીજી સાં જોય આનંદ કરે છે તેમ વિષ્ણુ દોકમાં વિષ્ણુ રૂપ પતિની સં આનંદ કરે છે.

વર્ણશંકર જાતીના લોકોએ ચોરી અને પાપ ન કરવું, પણ પોતાના કૂળની આજીવિકા પ્રમાણે ચાલવું.

તેમજ ચાંકલ અને ધોખી વિગેરે નિત્ય જાતીના લોકોએ પણ પોતાના કૂળની આજીવિકા પ્રમાણે વર્તવું. અર્થાત્ પોતાની જાતી કૂલ પ્રમાણે ચાલ્યા આવેલા ધર્મથી પોતાનું કલ્યાણ છે, હવે ચાર આશ્રમના ધર્મ સંક્ષેપથી કહું છું.

બ્રહ્મચારીએ ગુરુને ઘેર રહી ગુરુની ઇશ્વર બુદ્ધિથી સેવા કરવી, વેદ, વેદાંગ શાસ્ત્રો ભણવા, ભિક્ષા લાવી ગુરુને નિવેદન કરવી, ત્રીકાલ સંધ્યા, તથા સાયંપ્રાતઃહોમ કરવો, અતિ સંગ સર્વથા ત્યાગ કરવો, પચકેશ વિગેરે નાખવા, ઇત્યાદિ બ્રહ્મચારીના ધર્મ છે.

ગૃહસ્થના ધર્મો ગૃહસ્થ ધર્મમાં રહીને યથોચીત સર્વ ક્રીયા તે સર્વ સાક્ષાત્ શ્રીકૃષ્ણાર્પણ કરીને મહામુનિયોની સેવા કરવી. નિત્ય ભગવાનના અવતારની કથારૂપ અમૃતપાન કરવું. તથા શ્રદ્ધા સંપન્ન મધ્ય સમય પ્રમાણે જ્ઞાત સ્વમાત્રવાળા મહાત્માનો સમાગમ કરવો, સ્વપ્નામાંથી જાગૃત મધ્યે ઉઠેલો મનુષ્ય જેમ સ્વપ્નામાં જોયલા પુત્રાદિક ઉપરની આશક્તિ છોડી દે છે તેમજ ગૃહસ્થ પોતે દેહ સ્ત્રી, ચાકર, નોકર વિગેરે જેઓ પોતાને એક દીવસ ત્યાગ કરનાર છે. તેઓનો સંગપણ સત્સંગ દ્વારા ધીરે ધીરે છોડી દેવો. વળી વિવેક મનુષ્યે દેહનો ને કર્મનો જેટલો ઉપયોગ હોય, તેટલોજ તેની સાથે સંબંધ રાખવો. અને આ મનુષ્ય ભોક્ષાં વિરક્ત થઈને તેના ઉપર પ્રીતિવાળો હોય, તેમ મનુષ્યાવતાર ગાળવો, અર્થાત્ પુરુષાર્થ કરવો.

નાતીલાઓ, માતા, પિતા, પુત્રો, ભાઈઓ, ને બીજા સંબંધીઓ, જે વાત કહે તથા જે ઇચ્છા જણાવે તેમાં યોગ્ય હોય તો અહંભાવ રહીત થઈને અનુમોદન આપવું. પૃથ્વિમાંથી મળેલું ધનાદિક તથા દૈવેન્દ્રિયાથી મળેલું જે કંઈ ધન ઇશ્વર આપે તે સર્વનો ઉપયોગ કરીને વિવેકી મનુષ્યે પોતાથી બને તે પ્રમાણે ઉપર કલા પ્રમાણે વર્તવું, જેટલાથી પોતાનું પેટ ભરાય તેટલું જ ધાન્ય પ્રાણીઓને પોતાનું છે. પરંતુ તેના કરતાં અધિકને માટે જે અભિમાન રાખે છે તે મનુષ્ય ચોર કહેવાય છે. અને શીક્ષાપાત્ર છે, ગૃહસ્થે પણ અતી કષ્ટથી ધર્મ, અર્થ, કામ સંપાદન કરવાં નહિ. પણ દૈવ વડે જે મહે તેટલાથી સંતોષ માનવો.

પોતાની આજીવીકામાંથી જે ધન મળે તેમાંથી નિત્ય દેવરૂપિ પીતૃ મનુષ્ય તથા પ્રાણીઓનું પૂજન કરવું તથા પોતાનું પોષણ કરવું. આ પ્રમાણે કરવાથી અંતર્યામી પુરુષનું પૂજન થાય છે.

બ્રાહ્મણ પુણ્ય વિષે પ્રમાણો.

બ્રાહ્મણ જ્યારે પોતાના અધિકાર પ્રમાણે દ્રવ્ય મળે ત્યારે યજ્ઞાદિક પણ કરવાં. સર્વ યજ્ઞોના ભોક્તા ભગવાન બ્રાહ્મણને ભોજન કરાવ્યાથી જેવા પ્રસન્ન થાય છે. તેવા અગ્નીના મુખમાં ધી વિત્રેરે હોમવાથી પ્રસન્ન થતા નથી; માટે બ્રાહ્મણ, દેવતા, મનુષ્ય તથા બીજા પ્રાણીઓને દાનમાત્ર આપીને તેઓમાં રહેલા અંતર્યામી ભગવાનનું પૂજન કરવું. કારણકે અંતર્યામી પ્રભુનું મુખ્ય મુખ બ્રાહ્મણ છે, જે દેશમાં સુધાત્ર બ્રાહ્મણ મળી આવે તે દેશને મહાધનિન જણાવે.

જે દેશમાં યજ્ઞ નારાયણ ભગવાનનું મંજન હોય તે દેશ પવિત્ર ભણ્યો. જે દેશમાં તપવિદ્યા અને દયાળુ બ્રાહ્મણનું કૂલ રહેતું હોય તેને પવિત્ર દેશ ભણ્યો.

આ બ્રહ્માંડથી એક મોટું વૃક્ષ છે. તે અનેક જીવોથી ભરપૂર છે. તેનું મૂળ ભગવાન છે. માટે તેમની પૂજા કરવાથી સર્વ જીવોની તથા પોતાની તુષ્ટી થાય છે. મનુષ્ય, પશુ, પક્ષી, રૂપિ, તથા દેવતા વિગેરેના પૂરા, (સરીરે) પરમાત્માએ ઉત્તમ કર્યાં છે. અને તેમાં ભગવાન પૂરાણ પુરૂષ, જીવરૂપે જ્ઞાન કરે છે, માટે પુરૂષ કહેવાય છે. પશુ, પક્ષી, કરતાં મનુષ્યોના સરીરમાં અધિક નિવાસ કરે છે. તે માટે મનુષ્ય સુપાત્ર ગણાય છે. તેમાં પણ જેમ જ્ઞાની હોય તેમ અધિક સુપાત્ર ગણાય છે. પૂર્વે મનુષ્યના સરીરમાંજ ભગવાનનું પૂજન કરવામાં આવતું હતું. પરંતુ તે મનુષ્યોમાં પરસ્પર અપમાન થવા લાગ્યાં, તે જોઈને વિદ્વાનોએ ત્રેતાયુગથી માંડીને, ભગવાનનું મૂર્તિમાં પૂજન કરવા માંડ્યું, માટે કંટલાક મનુષ્યો મૂર્તિમાન ભગવાન છે આવા વિશ્વાસ રાખીને તેની ઉપાસના કરે છે અને ખીજા મનુષ્યોનો દ્રેષ કરે છે, માટે તે ઉપાસ્ય મૂર્તિ તેને ફક્ત આપતી નથી. મનુષ્યોમાં બ્રાહ્મણ શ્રેષ્ઠ છે. કારણકે બ્રાહ્મણ તપ, વિદ્યા અને સંતોષ વડે, ભગવાનની મૂર્તિરૂપ વેદનો અભ્યાસ કરે છે.

કમળદેવ ભગવાને પણ કહ્યું છે કે મારા કરતાં બ્રાહ્મણો શ્રેષ્ઠ છે. કારણકે હું પણ ઉત્તમ બ્રાહ્મણનો સેવક છું. અર્થાત્ ઉત્તમ બ્રાહ્મણની સેવા કરું છું. હું ખીજા કોઇપણ પ્રાણીને બ્રાહ્મણો બરાબર દેખતો નથી તો અધિક તો ક્યાં થઈજ દેખું. યજ્ઞપૂર્વક બ્રાહ્મણના મુખમાં હોમેલા પદાર્થો જોઈ જોવો હું તમ બાઈ છું. તેવો

બીજાથી થતો નથી. કારણકે મારા દેહને બ્રાહ્મણોએ ધારણ કરી રાખેલો છે. જે બ્રાહ્મણને વિષે પરમ પવિત્ર એવા સત્વગુણ, સમ, દમ, સંત્ય, અનુમદ, તપ, તિતિક્ષા તથા સ્વસ્વરૂપનો અનુભવ, આ આઠ ગુણો રહેલા છે. માટે બ્રાહ્મણ કરતાં હું ઉત્તમ કોને મણું. તેમજ અષ્ટમસ્કંધમાં બલીરાજ્યો કહ્યું છે કે બ્રાહ્મણ જે યાચના કરે તેને ના કેમ કહેવાય. હું જેવો બ્રાહ્મણને કમવાથી હરું છું તેવો નરકથી દરીદ્રતાથી દુઃખના સમુદ્રથી રાજ્યના વિનાશથી અથવા મૃત્યુથી ડરતો નથી. આપણે આ નાશવંત પદાર્થોને છોડી મૃત્યુ પામીશું. અથવા તે આપણને છોડી દેશે. તે પહેલાં સત્પાત્રોને દાન કરી સત્કીર્તિ કેમ નહિ મેળવવી. બ્રાહ્મણોને દાન કરતાં દરીદ્રતા આવે તે શું શ્રેષ્ઠ નહિ ગણાય. અર્થાત્ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે. અર્થાત્ ગૃહસ્થાશ્રમનો મુખ્ય ધર્મ થયે છે. જેમાં બ્રાહ્મણ, અગ્નિ તથા ભગવાનનું પૂજન થાય છે,

ગૃહસ્થાશ્રમ ચાર આશ્રમમાં શ્રેષ્ઠ છે.

કારણકે બ્રહ્મચર્ય, વાનપ્રસ્થ, ને સન્યાસ પોતાનાજ કલ્યાણ માટે છે. અને એ ત્રણ આશ્રમમાં કોઈને આશ્રય આપી શકાય એમ નથી પણ ઉલટો ગૃહસ્થાશ્રમનો આશ્રય લેવો પડે છે.

ગૃહસ્થાશ્રમનું મહાત્મ્ય અત્યંત શાસ્ત્રમાં વર્ણન કર્યું છે. ત્યાં રપછી વાનપ્રસ્થ ધર્મ પાળવો, એટલે વનમાં જઈ તપશ્ચર્યા કરવી. પછી સન્યાસ ગ્રંથ કરવો.

સન્યાસીએ કોઈનોજ પક્ષ ગ્રંથ કરવો નહિ. પણ માત્ર દેહ નિર્વાહ પુરતી ભિક્ષા કરીને સત્તિ દ્વિસ આત્મ ચિંતન કરવું.

હે મુનિ કાશ્મીર સમપત્તા, તુષ્ટા, તદ્ગીર્ણ (શીશુ વાનમા તદ્ગીર્ણ)

ને અદેખાઇ આ ત્રણ વસ્તુ વધી, અને અદા, સંપ ને રનેદ તથા દુર ગયાં.

વીદ્યાન એરીરટરો, પેન્સીલર, ને પરમદંસના રૂપ ધરી, મહા સરસ્વતિ, મહાલક્ષ્મી અને મહાકાલી કરવા નીકળ્યાં, તે મહા સરસ્વતિ, અદાને ખાઇ ગઇ, મહાલક્ષ્મી સંપને ખાઇ ગઇ ને મહાકાલી રનેદને ખાઇ ગઇ. એટલે આખા જગતમાં દુઃખ, દુઃખ અને દુઃખ જવાઇ રહ્યું હે પુત્ર એમાં કેમને વાંક માલવાનો નથી કહ્યું છે કે.

અપ્સુતરંતિ પાપાણા મનુષ્યા ધ્વંતિ રાક્ષસાન્ ॥

કપયઃ કર્મ કુર્વંતિ કાલસ્ય કુટિલાગતિઃ ॥

પાપાણો જલમાંતરે છે. મનુષ્યો રાક્ષસોને મારે છે. ને ધાંદરા-ઓ કર્મ કરે છે. આ અધઃપ્રટના એ કાલની ગહનગતિ છે.

આજકાલ સનાતન ધર્મનું મળ રહસ્ય હંચું મુકી કપોલકલ્પિત હપાથો થોજી, સુખ માટે પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. પણ ચતો ધર્મ સ્તતો જયઃ ॥ જ્યાં ધર્મ છે ત્યાં જ જય છે. તે શ્રીતરમાર્ગ સનાતન વર્ણાશ્રમ ધર્મજ ધર્મ કહેવાય છે. સનાતન ધર્મનું મુખ બ્રહ્મજ, બ્રાહ્મી, શ્રીમદ્ ભાગવત, અગ્નિ, ને હરિકીર્તન એ પાંચ તરવો છે તેનું મહાત્મ સંક્ષેપમાં કહું તે સાંભળ.

બ્રાહ્મજ તરવ.

બ્રાહ્મજોજ પરમેશ્વરનું મુખ છે. એમ વેદ કહે છે. બ્રાહ્મજ મારો દેહ છે. હું બ્રાહ્મજમાંજ વેદરૂપે રહ્યા છું તેમજ શ્રીમદ્ભાગવતના અતુર્થસ્કંધમાં પૃથુરાજએ કહ્યું છે કે,

સૈન્યાપત્યં ચ રાજ્યં ચ દંડમેતૃત્વમેવ ચ ॥

સર્વં લોકાધિપત્યં ચ વેદ શાસ્ત્ર ચિદર્હતિ ॥૧૫॥

સ્વમેવ બ્રાહ્મણો મુંઝે સ્વંયક્તે સ્વદદાતિ ચ ॥

તસ્યે વાણુ પ્રહોણાશ્વં મુંઝતે ક્ષત્રિજાદયઃ ॥૩૨૯॥

સેનાપતીપણુને, રાજ્યને, ન્યાયાધિક્ષપણુને, તથા સર્વ બ્રોહ્મના અધિપતીપણુને, વેદ તથા શાસ્ત્રવેદા આહ્વાણુ બેવાને યોગ્ય છે. ૪૫. આહ્વાણુ પોતાનું અન્ન ખાય છે પોતાનાંજ વસ્ત્ર પહેરે છે. ને પોતાની જ વસ્તુનું દાન કરે છે કારણકે જગતની સર્વ વસ્તુ આહ્વાણુનીજ છે. અને ક્ષત્રીય વિગેરે વર્ણને ભોજનાદિક કરે છે. તે માત્ર આહ્વાણુના અનુમતીજ કરે છે. ૪૬. અર્થાત્ સર્વ પ્રજા આહ્વાણુનીજ છે તેમજ કહ્યું છે કે,

વિષ્ણુ ગાવશ્ચ વેદાશ્ચ તપઃ સંત્યં દમઃ શમઃ ॥

શ્રદ્ધા દયા તિતિક્ષા ચ ક્રતવશ્ચ હરેસ્તનૂઃ

આહ્વાણુ, ગાય, વેદો. તપ, સત્ય, દમ, શમ, શ્રદ્ધા, દયા, તિક્ષા, ને યત્ન, એ ભગવાનનો દેહ છે. વિગેરે અનેક પ્રમાણોથી આહ્વાણુને શ્રેષ્ઠ કહે છે. તેમજ આજે પણ કૃષ્ણવાન સદ્યશ્વર્યો આહ્વાણુને શ્રેષ્ઠ માને છે. આહ્વાણુનું અહતવ ગાયત્રિજ છે. ગાયત્રિ મંત્રનું મેહાત્મ્ય શાસ્ત્રોમાં અત્યંત પ્રતીપાદન કર્યું છે. આરે વેદમાં ગાયત્રિ મંત્ર સામાન્ય છે. ગાયત્રિ મંત્રમાં સર્વે દેવો રહ્યા છે. ગાયત્રિના ચોવિઠ અક્ષરો ચોવિઠ તત્ત્વો એટલે પાંચ યાનેદ્રયો, પાંચ કર્મદ્રયો, પાંચ વિષયો, પાંચ પ્રાણુ, ને ચાર અંતઃકરણરૂપ છે. ને એકાર અક્ષર છે. તેમજ કહ્યું છે કે:-

ગાયત્રી વેદ જનની, ગાયત્રી પાપ નાશિની ॥

ગાયત્રીયક્તુ પરં નાસ્તિ દિવિચેહ ચ પાવનં ॥

હસ્ત ગ્રાણ પ્રદા દેવી પતતાં નરકાર્ણવે ॥

તસ્માન્ના મમ્યસે ક્ષિત્યં બ્રાહ્મણોઽનુદયઃ કુચિઃ

(ગાયત્રિ વેદની માતા છે. ગાયત્રિ પાપ નાશ કરવાવાળી છે. આ લોક તથા પરલોકમાં ગાયત્રીથી બીજું કોઈ શ્રેષ્ઠ તત્ત્વ નથી. પાપકર્મેથી નફામાં પડવાવાળાનો ગાયત્રિ માતા હાથ ઝાલે છે. માટે બ્રાહ્મણોએ નિરંતર પવિત્રપણે બ્રાહ્મમૂર્તિમાં ગાયત્રિનો જાપ કરવો. વિશેષ શું કહું. “ ગાયંતંત્રીયતે તે સ્માત્ ગાયત્રિતેન સોચ્યતે ” એ જાપ કરવાવાળાનું રક્ષણ કરે છે માટે ગાયત્રિ કહેવાય છે. વિગેરે ગાયત્રિનું મહાત્મ્ય વિશેષ શું કહેવું.

શ્રીમદ્ ભાગવત તો કલીયુગમાં કલ્પવૃક્ષજ છે. કહ્યું છે કે:-

શ્વકીયં ય જ્ઞવેન્નૈજસ્તદ્ધ માગવતે ડ્વધાત્ ॥

તિરોધાય પ્રવિષ્ટોઽયં ધ્રીમદ્ માગવતાર્ણવમ્ ॥

તેનેયવાહ્ન્યમૂર્તિઃ પ્રત્યક્ષા વર્તતે હરેઃ ॥

સેવનાચ્છ્રવણા ત્પાઠા દર્શના સ્પાપ નાશિની

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને પોતાનું તેજ હતું તે શ્રીમદ્ ભાગવતમાં મુખીને અંતર્ધાન થયા. માટે શ્રીમદ્ભાગવતજ પરમેશ્વરની પ્રત્યક્ષ મૂર્તિ છે. જેના સેવનથી, શ્રવણથી, ને દર્શનથી પાપનો નાશ થાય છે. વિગેરે ભાગવતનું મહાત્મ્ય અત્યંત શાસ્ત્રમાં વર્ણન કર્યું છે. તેમજ શ્રી મહા પ્રભુજીએ તો સમાધી ભાષાજ કહી છે, શ્રીમદ્ ભાગવત શુદ્ધ સચ્ચિદાનંદ શ્રી સદ્ગુરુ શુકદેવજીનું સ્વરૂપ છે એ વિશેષ વર્ણન કરવું તે પિષ્ટપિચ્છણ જેવું છે. હાલે અગ્ની તો સર્વ દેવનું મુખજ કહેવાય. તેમજ દરેક સ્થાવર જંગમનું જીવન અગ્નિજ છે, અગ્ની એજ યજુર્માં મુખ્ય છે. યજુર્વે વિષ્ણુરિતિશ્લોકે યજુ

વિષ્ણુનું સ્વરૂપ છે એમ વેદો કહે છે. અગ્ની પ્રત્યક્ષ દેવ છે. તે વિદ્યુતનું વધારે વિવેચન શું કરવું.

હાલે હરિશ્ચરિત્રનું મહિમા જોતે સદાચ જીવ્હાએ રટતાં શેષનામ પણ પાર પામતો નથી. તો આપણે શું વર્ણન કરી શકીએ. કહ્યું કે:-

वत्फलं नास्ति तपसान योगेन समाधिना

तत्फलं लभते सम्यक् कलौ केशव कीर्तनात् ॥

જે ફલ તપવડે યોગવડે કે સમાધી વડે નથી મળતું તે ફલ કળિયુગમાં પરમેશ્વરના નામ સ્મરણથીજ થાય છે. અજમેલ વિગેરે મહા પાપીઓ નામથી તરી ગયા. શ્રી હરિનું નામ કળિયુગમાં એક અમુલ્ય અમરજ્યુટી છે. જે ભાગવતાદિપુરાણોમાં અત્યંત સુપ્રસિદ્ધ છે, ચીરંજીવ મેં તને આ ટુંકામાંજ સમજાવ્યું છે. સર્વ વેદશાસ્ત્રના સંગ્રહ આ વાક્યો છે. બાઈ આપણે દીવસે દીવસે પૂર્તકાળની ભૂતતા મયા અને વિષય સુખોના મોહવાદી થતા મયા તેમ તમ આત્માના અપુર્વ સુખને ખોષ બેઠા છીએ. અધમ અવસ્થામાં આવી પહોંચ્યા છીએ. લોકોના તિરસ્કાર સાંભળીએ છીએ છતાં અદ્ય સુખને લાગી મહાન સુખોના મુજ તરફ જોતા નથી. અસં-
તોષતાથી વાચના મટતી નથી અને આપણે વનકૂળ ધારણ કરી ફળ ફળાદિ વડે સાત્ત્વિક જીવન ગાળનાર અને તપવ્રત જપ વડે અમેષ આત્મમજામાં રમનાર સ્વામ્યથી મટી આશ્રિત થઈ રહ્યા છીએ. આપણે કેટલી બધી અધોગતિ ઉપર આવી ગયા છીએ કે અપવિત્ર અનાજ અપવિત્ર વસ્ત્રો અપવિત્ર સ્થાન અને અપવિત્ર વૃત્તિઓનો ત્યાગ પણ કરતા નથી. આપણું અહમસત્વ (ઉપવિત) સ્વહસ્તે બના-
વેલું ધારણ કરવા અશક્ય છે, આપણે ગમે બાં ગમે તેના

હાથનું અનાજ ખાધયે, ગમે ત્યાં ગમે તેવું જળપાન કરીયે, અને તેવું અપવિત્ર વસ્ત્ર જેમાં અપવિત્ર વસ્તુઓ નાંખી બનાવે તેવું અને અન્યનું ધારણ કરેલું પણ પહેરી લઇયે, અન્યની પોતાના નિર્વાહ અર્થે સેવા બજાવીયે. અહો ક્યાં આપણું જુદેવપણું-જુ એટલે પૃથ્વી અને દેવ એટલે પૃથ્વીના દેવ કોઇપણ ખંડના અધિ-પતીને રાજા કહે સારે આપણને પૃથ્વીથી માંડી સૂર્યમંડળ સુધીન મહારાજા કહે તે પદ આજ સાધારણ કહેવા જેવું રહ્યું છે. અર પ્રિયપુત્ર પાશ્ચાત્ય વિદ્યા અનુભવીયોને તો મહારાજાપદ વિષમ લાગે છે, અને સાહેબ વેરીગ્રુહ પદ પ્રિય લાગે છે. કેટલું આશ્ચર્ય. સ્વપદ સંહારક શ્રષ્ટીમાં અપમાન પામી બીજા કોઇ લોકમાં થું જઈ શકશે ! તેમજ વેદશાસ્ત્રના અનુભવીયો સ્વાર્થદિક્ષાજ રાખ્યા કરશે અને પોતાનું અને પરાયાનું સાચુ હિત કરવા સ્વધર્મપરાધન દેહકર્મ નહિ કરે તો આ આર્યાવ્રત અન્યાશ્રયી સહ અનેક કોઈ છેવટ નૃપ થઈ જશે. માટે સનાતન ધર્મના રહસ્યને સમજી અંતઃકરણપણે પવિત્ર, સત્ય, નીતિવાળું આચરણ સ્વીકારવા કટી-બધ્ધ થવું એજ એયસ્કર છે.

બુદ્ધિધન—પૂજ્યશ્રી. આજ મને મોટો લાભ પ્રાપ્ત થયો. હું કોણ તેનું મને જ્ઞાન થયું. મહારા રૂવે રૂવામાં સત્ય બોધકપી સુધા બ્યાધ્યું. આજથી હું દ્રઢ સંકલ્પ કરી મહાન પવિત્ર કાર્યોમાં જીવન ગુજારીશ. હું માણસ નથી પણ એક સૂદ્ધ પ્રહારવરૂપ આદ્યમજ્જોતિ છું, દિવ્ય કાર્યો કરવા માટે હું આવા પવિત્ર આર્યાવ્રત (ભરતભૂમિ) માં અવતર્યો છું. આજથીજ પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક કહું છું કે ધર્મકાર્યમાં

હેતુભૂતિમાં, અભિસિવામાં, પાર્શ્વચિત્ર આત્મોભૂતિમાં મસ્ત રહીશો. પવિત્ર વચ્ચેને ધારણ કરી સાત્ત્વક જ્ઞાત સેવા ઉઠાવીશ. મારા આત્મજન્મ બુદ્ધિ અને મારા અંગીકૃત ભરતખંડના ભાગ્યજાળી ભાષાઓને મારા અવધુ કરેલા ઉપદેશને અવધુ કરાવી મારા ઉછરેલા આત્મરસના રંગી બનાવી અવસ્ય મારા આત્મજનને તેઓના પ્રેરક આત્મજનમાં પ્રેરીશ. પીતાજી આપે પત્રિકા ઠીક થકું તે બતાવીને સાર સમજાવો. હું પૂર્ણ સમજ્યો. પ્રથમ પુસ્તકોપધિ, મંત્રોપધિથી પ્રતક્ષ અગ્નિનારાયણને પ્રસન્ન કરવા સુધ અંતઃકરણ બનાવવું પછી સર્વોત્તમ કાર્ય હાથ લેવું કે જેથી સધળાં કાર્ય સફળ થાય. અરે આ તો સો કુંડહારા અગ્નિનારાયણ પ્રસન્ન કરવાનો પ્રયત્ન છે પણ સહસ્ત્ર કુંડહારા સહસ્ત્ર બુદ્ધિ રચિઓને વાનવી પ્રયોગ કરી કેવળ આત્મોભૂતિ કરવી. એવી પત્રિકા શ્રીગુરુ મહારાજે દાઢવી જુએ કરવી એ ઢળી પડવા જેવું છે.

નયશંકર—માહ તેપણ ગુરુમહારાજ તો વિદીત કરી રહ્યા છે ને આ કાર્ય થતા પહેલાં સહસ્ત્ર કુંડ યુક્ત ગાયત્રી મહાસત્ત્વમા-રંજતા સમાચાર વાંચ અને આનંદમાં અભીવૃદ્ધિ કરી શો. પણ તે કાર્ય સર્વ શ્રદ્ધા સંપન્ન બુદ્ધિવાના હાથમાં છે.

સંસારવૃક્ષ મળને

ૐ

સ્વધર્મ જળે સિંચો

॥ સત્ય પરે ધીમહિ ॥

‘અત્યુત્તમ પ્રાદ્યુષ જન્મના સાર્થક માટે છંદગીમાં એકવાર’

“સંહરત્વ કુંડાત્મક ગાયત્રિ પુરુષચરણ મહાસત્ત્વ.”

આત્મિક બુદ્ધિ ?

અર્ચકાલ સંનાતન ધર્મની અત્યંત અધોગતી હોવાથી સંનાતન ધર્મના મૂળતત્ત્વ પ્રાદ્યુષની પણ અધોગતિ

જોવામાં આવે છે. એટલે આપણે રંક બિલુક વૃત્તિનાં
 હોવાથી જે આપણે અત્યંત પૂજ્ય અને માનનિય સર્વે શ્રેષ્ઠ
 છતાં પણ અમદાવાદ સંપત્તિથી મહાંધ થયેલ પામર મનુ-
 ષ્યોના તીરસ્કારપાત્ર થયા અને ચાચના તથા નોકરીની
 ત્રુષ્ણાને લીધે તેઓના તીરસ્કાર સહન કરીએ છીએ. આવી
 અધોગતીમાંથી મુક્ત થઈ પ્રાદ્યક્ષ જન્મનું સાર્થક કરવા
 માટેજ આ “શ્રી શુકદેવ વિપ્ર સેવા મંડળ” સ્થાપન થયું.
 જે મંડળે આ મહાકૃત્ય કરવા નિશ્ચય કર્યો છે. તે સ્હેલાઈથી
 પાર પડે અને મંડળને કોઈની સ્પૃહા નહિ રાખવી પડે
 તથા આ મહાન્ શ્રેયઃ પોતાનેજ મળે એવા હેતુથી દરેક
 પ્રદ્યક્ષોએ રૂ. ૬ લેટ આપી સાત દીવસ સત્રમાં પડી
 ગાયત્રિ જપ માટે નામ નોંધાવી પ્રાદ્યક્ષ તથા
 ઉત્તેજન આપશે એવી આશા છે.

લોકોપવાદ છે કે ? કોઈપણ પ્રાદ્યક્ષ રૂપીઆ આપ
 શકતા થવાનો નથી. માટેજ હજાર પ્રાદ્યક્ષની સંમતી મળ્યા
 પછી આ કાર્યક્રમ ગોઠવાશે ત્યારેજ રૂપીઆ આપવાના છે.
 મુજો ? આપનું એક નામ નોંધાશે તો નવશે નવાણું નામ
 નોંધાઈ જશે. અને અપૂર્વ મહાસત્ર નો લાભ પોતે લેશે
 અને સર્વને લેવડાવશે એવી આશા છે. મુજે કિંમહુના.

લી. શ્રી શુકદેવવિપ્ર સેવામંડળ.

ડો. શ્રી શુકદેવ મંદિર-અંકલેશ્વર.

તા. ૬:—વિશેષ સંબોધન “શ્રી સનાતન ધર્મ સ્વ-
 કમ” ને નામના પુસ્તકમાં જુઓ.

॥સત્યેષર ઘામદિ ॥

શ્રી પદોપકાર પરાયણ શ્રી શુકદેવ વિપ્ર સેવામંડળ
આપશ્રીએ આ મહાન ધર્મ કૃત્ય આરંભ્યું નાણી હમે
અત્યંત પ્રસન્ન થયા છીએ. દયાળુ પ્રભુ ધર્મમાં રહાય
કરતા આઠ્યા છે તે રહાય કરશેજ. અને આ કૃત્ય નિર્વિઘ્ન-
તાથી પાર પડશે. આ ધર્મકૃત્યમાં અમારું નામ દાખલ
કરશે, અમે અમારી શક્તિ પ્રમાણે તન મન ધનથી સેવા
બળવીશું તેમજ આપણા ધાર્યા મુજબ હજાર નામો નોંધાયા
પછી નિર્મોણ કીધેલા રૂા. ૬ મોકલીશું અને મહાસત્ર ની
નિશ્ચય થયેલી મીતીએ હાજર થઈ સાત દીવસ રહી ગાયત્રિ
જાપ વિગેરે સત્કર્મ કરી ગ્રાહણ જન્મનું સાર્થક કરીશું.

નામ લીં.

ઠેં

તાં

ચોટ

ગામ

પરમ પૂજ્ય પિતાશ્રી અહોહોહો ? આતો વળી વિશેષ આનંદની
વાત જરૂર, જરૂર આવા મહાન કાર્મમાં ભાગ લેવાનો મારા આત્મ
સ્વરૂપ જુદેવોને પ્રાર્થના કરી કહેવાનો કે બન્ધુઓ માલો આ આપણું
કર્તવ્ય આપણેજ ઉપાડી લેઈએ, આપણે હજીમળી હમર કૃપાએ
આત્મમળ વડે સરવેને અપુર્વ મુખી કરવા પ્રયત્ન સેવીએ. એમ
કહેતો કહેતો શ્રી ગુરમહારાજની મનાવેલી મહત્ત્વ માવા હામો.

ગઝલ.

સનાતન ધર્મે માટે, બૂદેવા શીરને સાટે,
હોઁ આજણ તણને સહુ, હાને મુખથી વધુ શું કહું-૧.

જશે બી ધર્મે તન માંથી, ત્યારે વિપ્રોનમે ક્યાંથી,
થવા શેવક શું કહું, થમ બૂદેવ શું બટકો-૨.

જરા કાંઈ ધર્મેના ખટકો, લગાડી પાપથી અટકો,
ગુમાવ્યા ધર્મે વિપ્રોના, થઈ ગુલામ શુદોના-૩.

ગોહાભાડી વધારી વેર, રાખીને નેત્ર માંડી ઝેર,
કેર કરવા થકી પાછા, હોઁ વિપ્રો કહું મહારા-૪.

સહુમાં વિપ્ર છે ખોટા, ગુલામો થઈ ખોટો ખોટા,
માટે સહુ ધર્મે સંભાળો, દેશનાં દુઃખ આ ટાળો-૫.

ગમ ખોટા લણી ખોટામ, ગમ શોઁ નણી શોકામ,
અરે જો દેર શું થાસે, કેમ તન ધન સમ્પત્તિ

પડે નેત્રો થકી વારી, પોકારે દુઃખ નરનારી,
તેઓની સ્થાયતા કરવા, સનાતન ધર્મે સાચવવા-૭.

માયત્રિ ભાગવત જોવું, ગૃહી હથિયાર સહુ પહેલું,
કરો સહુ દેશની સેવા, સ્વસત્તા હાથમાં લેવો-૮.

સ્નેહને સંપ વધવાને, દુઃખો સહુ દૂર કરવાને,
કહે શુદેવ શીર સાટે, હોઁ વિપ્રો વિનય માટે-૯.

અહાહા ! પીતાણ ગજલનો અર્થ અત્યુત્તમ છે. હિંદુસ્તાનની
રક્તપ્રભા ઉપર પડેલાં મહાન સંકટ દૂર કરવા સનાતન ધર્મથી
કર્ણધર છે. ગંગામયિ, પૂર્ણીમયિ, સત્ગુણ વડે પ્રભવે મુખ
કાલિ થાપે અને બ્રહ્માજી બ્રહ્મનું સાચું ચાપ બોલે માટે આ
ધ્યોગને સીધું કરવા પ્રત્યક્ કર્ણના પદ—

